

Отже, специфіка психологічного стану осіб в умовах воєнного стану характеризується високим рівнем стресу та емоційного напруження. Постійна загроза для життя та здоров'я призводить до розвитку різноманітних психічних травм і стресових реакцій. Важливою є необхідність надання адекватної психологічної допомоги та підтримки, яка враховує індивідуальні потреби кожної особи. Психологічні технології повинні бути адаптовані до умов війни, щоб ефективно справлятися з наслідками стресу. Загалом комплексний підхід до підтримки особистості в цих умовах сприятиме збереженню психічного здоров'я та підвищенню стійкості людей до стресових факторів.

Список використаних джерел:

1. Карамушка Л. М. До проблеми розробки технологій забезпечення психологічного здоров'я особистості в умовах війни. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2024. №. 32 (2). С. 41-58.
2. Кресан О. Д. Психологічне консультування осіб, що постраждали від війни (гуманістичний напрям). *Людина та її реальність*: матер. XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ніжин, 24-25 листопада 2021 р.). Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2022. С. 68-73. URL : http://www.ndu.edu.ua/storage/2022/%D0%9C%D0%90%D0%9A%D0%95%D0%A2_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%9B%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D1%96%20%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD.pdf.
3. Шинкаренко І. Психологічний захист у сучасних умовах стресового середовища. *Проблеми психології діяльності в особливих умовах*: матер. I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 18 квітня 2023 р.). Черкаси : Видавець Третяков О. М., 2023. 256 с.
4. Оніщенко Н., Найпак К. Психогенні втрати в умовах війни: сутність та можливості прогнозування. 2023.
5. Клименко І. С. Аналіз психологічних та медичних характеристик постраждалих внаслідок війни в Україні. *Вчені записки*. С. 154. URL : https://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/4_2024/27.pdf.

Тетяна ХИДЬКО

здобувач вищої освіти

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

Інна ШИНКАРЕНКО

доцент кафедри психології,

соціології та педагогіки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат психологічних наук, доцент

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗАХИСНИКА УКРАЇНИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ СТРУКТУРИ МВС

Формування професійної ідентичності майбутніх захисників України в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, підпорядкованими МВС, є ключовим аспектом підготовки кадрів для забезпечення національної

безпеки. Ці заклади відіграють важливу роль у вихованні курсантів, формуванні у них не лише професійних навичок, але й патріотизму, моральних цінностей та відповідальності за захист держави. Процес професіогенезу включає поступовий розвиток фахових компетенцій, стресостійкості та лідерських якостей, що дозволяє майбутнім офіцерам успішно виконувати службові обов'язки у складних умовах.

Професіогенез правоохоронця розуміється як поступовий, планомірний, поліструктурний, безперервний процес розвитку та становлення фахівця в професійному середовищі, головними параметрами якого є певні базові характеристики, а результатом є високий рівень професіоналізму. Весь процес професіогенезу правоохоронця включає послідовне проходження трьох стадій:

- 1) професійного самовизначення (довузівської);
- 2) професійного навчання (вузівської),
- 3) професійного розвитку (післявузівської) [1, с. 65].

Основу моделі професійно-психологічного супроводження професіогенезу слідчих на стадії професіоналізації становлять:

а) комплексний підхід до профілактики та подолання на кожному з етапів зазначеної стадії негативного впливу нормативних та ненормативних професійних криз на професіогенез слідчого;

б) надання рекомендацій стосовно організаційно-методичного забезпечення службової підготовки, підвищення кваліфікації та атестації кадрів для слідчих органів досудового розслідування Національної поліції України.

Результатом її запровадження має бути самореалізація працівника у професійному середовищі, що характеризується стійкими, позитивними та зростаючими сценарними тенденціями протягом усього періоду професійного життя [2].

Важливою складовою цього процесу є розвиток стійкої професійної мотивації та внутрішньої готовності до виконання службових завдань у складних і непередбачуваних ситуаціях. У закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, підпорядкованих МВС, навчальні програми орієнтовані не лише на здобуття знань, а й на виховання дисципліни, відповідальності та самодисципліни у курсантів. Це сприяє формуванню професійного світогляду, в якому поєднуються правова грамотність, стратегічне мислення та морально-етичні принципи, що є необхідними для служби на благо суспільства. Професійно-психологічна підготовка як один із шляхів формування професійної компетентності спрямована, враховуючи індивідуальні особливості, виявлені під час психологічного відбору, на підготовку нових кадрів до професії та розвиток і підвищення професійної майстерності. Професійно-психологічну підготовку О. Кришевич вважає процесом, який здійснюється для формування та розвитку системи знань, умінь, навичок і професійно значущих психологічних якостей, що забезпечують ефективне виконання професійних завдань, успішне подолання психологічних труднощів, а також взяття врахувати психологічні аспекти [3, с. 18].

Крім того, важливою є психологічна підготовка курсантів, адже вони мають бути готовими до роботи в умовах високого стресу, ризику та фізичних навантажень. Варто зазначити, що негативні емоційні стани одночасно є і передумовами виникнення та розвитку стресів. Дослідження навчальних стресів демонструє, що страх перед майбутніми проблемами провокує появу тривожності, невпевненості, відчуття безпорадності тощо [5, с. 317]. Здатність швидко адаптуватися до змін, ухвалювати рішення в екстремальних ситуаціях і зберігати стійкість перед викликами є невід'ємною частиною професійного розвитку. Виховання почуття патріотизму та особистої відповідальності перед народом і державою також відіграє ключову роль у формуванні майбутніх правоохоронців та військовослужбовців. У цілому професійна компетентність забезпечується шляхом реалізації різноманітних видів професійної компетентності, які являють собою складний комплекс знань, умінь і навичок оперативно-розшукової діяльності, які в більшості випадків взаємопов'язані [4, с. 116]. У цьому контексті ключовим завданням закладів вищої освіти, що підпорядковані МВС, є створення сприятливого навчального середовища, яке максимально наближене до реальних умов служби. Це передбачає не лише теоретичні знання, а й практичні навички, необхідні для ефективного виконання обов'язків. Наприклад, симуляційні тренінги, бойові мистецтва, тактична підготовка та інші види діяльності допомагають курсантам відпрацювати навички, які можуть знадобитися в екстремальних ситуаціях. Однією з важливих аспектів формування професійної ідентичності є також групова динаміка, яка виникає під час навчання. Спільна діяльність, взаємодія з колегами та формування командного духу сприяють розвитку соціальних навичок, що є критично важливими для роботи в правоохоронних органах. Колективні завдання та проекти дозволяють курсантам розвивати комунікаційні вміння, співпрацювати у стресових ситуаціях і ухвалювати зважені рішення.

Важливо акцентувати на морально-етичних аспектах служби. Заклади вищої освіти повинні формувати у курсантів розуміння важливості дотримання етики, прав людини та справедливості у виконанні службових обов'язків. Це стане запорукою не лише професійного успіху, а й довіри з боку суспільства до правоохоронних органів.

Зрештою можна сказати, що формування професійної ідентичності захисника України – це складний і багатогранний процес, який вимагає зусиль з боку всіх учасників навчального процесу. Як викладачі, так і курсанти повинні бути зацікавлені у створенні якісної системи підготовки, що забезпечить високий рівень професіоналізму, моральної зрілості та готовності до виконання складних завдань у службі. Тільки через інтеграцію знань, навичок та цінностей можливо виховати справжніх захисників, готових до будь-яких викликів, що постають перед ними в умовах сучасного світу.

Список використаних джерел:

1. Мілорадова Н. Е. Особливості емоційно-вольової сфери слідчих органів досудового розслідування на вузівській стадії професіогенезу. *VIRTUS*. 2018. № 26. С. 64-69.

2. Мілорадова Н. Е. Психологія професіогенезу слідчих органів досудового розслідування Національної поліції України: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.06. Харків : ХНУВС, 2019. С. 47.
3. Кришевич О. В. Психологічні аспекти розв'язання конфліктів у слідчій діяльності МВС України: дис. ... канд. псих. наук: 19.00.06. Київ, 2002.
4. Скрябін О. М. Професійна компетентність працівників карного розшуку та її види. *Наука і освіта*. 2009. № 1 (2). С. 115-119.
5. Шинкаренко І. О. Особливості виникнення та переживання стресових станів у курсантів. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*. 2024. № 2 (129). С. 315-329.

Нікіта РУХЛО

здобувач вищої освіти

Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Наталія КОМИХ

т.в.о. завідувача кафедри

психології, соціології та педагогіки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат соціологічних наук, доцент

ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ ЯК ФОРМИ ДЕВІАЦІЇ, ЯКІ РЕАЛІЗУЮТЬСЯ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Військові злочини є однією з найсерйозніших форм девіації, що виникає під час збройних конфліктів і воєнного стану. Вони відображають порушення міжнародного гуманітарного права та основних прав людини, які зазвичай повинні дотримуватися навіть у найскладніших ситуаціях. Оскільки війна сприймається як крайня форма конфлікту, в ній часто втрачається межа між правом і безправ'ям, що призводить до появи поведінки, яка виходить за межі соціально прийнятних норм.

У часи війни кардинально змінюється світогляд людини. У моменти небезпеки вона починає діяти зовсім інакше, ніж у звичайному житті, і окремі риси її характеру проявляються в новому світлі. У бойових діях можуть одночасно виникати почуття бойового збудження, радість від атаки, відчуття приреченості та паніки, що часто супроводжується девіантною поведінкою [1, с. 45]. Страх є природною емоційною реакцією на загрозу. У нестандартних ситуаціях почуття небезпеки стає звичним, а те, що здавалося небезпечним раніше, може змінити свою оцінку, ведучи до виникнення нових страхів. Наприклад, страх за свою родину може перетворитися на страх за власне життя, а відчуття боягузтва – на страх бути вбитим.